Sofist 13 (2026):69-99
Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 25.08.2026-Revizyon/Revised: 12.10.2026 -Kabul/Accepted: 17.10.2026

Ahlaki Varoluştan Aşkın Varlığa: Karl Jaspers'ta İletişim, Sevgi ve Özgürlük*

From Moral Existence to Transcendent Being: Communication, Love, and Freedom in Karl Jaspers

Bülent Oskay

Özet

Bu çalışma, birçok bilimsel alanı etkilemiş, altmıştan fazla kitaptan oluşan edebi üretime sahip varoluşçu felsefenin temsilcilerinden biri olan Karl Jaspers'in ahlak anlayışını incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Jaspers'in yalnızca felsefe tarihi içerisinde değil, aynı zamanda ahlak felsefesinin başlıca meselelerinin anlaşılması bakımından da önemli bir yere sahiptir. Bu yönüyle çalışmada, Jaspers'in temel eserleri esas alınarak onun ahlaki düşüncesinin temel kavramları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle çalışma, Karl Jaspers'in ahlak felsefesini, Aşkın varlık, iletişim, sevgi ve özgürlük kavramları ekseninde incelemektedir. Jaspers'e göre insanın gerçek özüne ulaşabilmesi, diğer insanlarla kurduğu

Abstract

This study aims to examine the moral philosophy of Karl Jaspers a prominent figure in existentialist thought whose literary output spans more than sixty books and has influenced numerous scientific fields. Jaspers holds a significant place not only within the history of philosophy but also in the broader understanding of the fundamental issues of moral philosophy. Drawing upon his primary works, this study seeks to elucidate the core concepts of his moral thought. Specifically, it explores Jaspers's moral philosophy through the key themes of Transcendent Being, communication, love, and freedom. According to Jaspers, an individual can attain their true essence only through communication with others. In

Bu makale, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY 4.0) kapsamında lisanslanmıştır. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

* Bu çalışma Karl Jaspers'in Ahlak Anlayışı adlı doktora tezinden üretilmiştir.

✉ Dr., Bağımsız Araştırmacı | bulent.oskay@gmail.com | ORCID: 0000-0003-3049-9183

iletişim sayesinde mümkündür. Bu anlamda varlıkların inançla sahip oldukları ahlaki birliğin temeli, birbirlerine bağlılığı ve iletişimi dolayısıyla gerçekleşir. Bu yönüyle iletişim, sadece bilgi aktarımı değil sevgiye dayalı bir karşılaşma ve karşılıklı açıklık sürecidir. Ayrıca Jaspers'e göre insanı gerçek bir birey yapan en temel unsur özgürlüktür. Çünkü özgürlük ahlaki sorumluluk gerektiren seçimlerle doğrudan ilişkilidir. Hatta insanların gerçek eşitliği, herkesin kendi ahlaki deneyimi aracılığıyla Aşkın varlığa yani Tanrı'ya ulaşma özgürlüğüne sahip olmasında yatar. Bu yönüyle Jaspers'in ahlak felsefesi, insanın özgürlüğünü, ahlaki sorumluluğunu ve başkalarıyla kurduğu sevgi temelli iletişimi merkeze alan bütüncül bir anlayış sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahlak Felsefesi, Varoluşçuluk, İletişim, Özgürlük, Sevgi, Aşkınlık, Karl Jaspers.

this sense, the moral unity that beings share grounded in faith is realized precisely through their interconnectedness and communication. Here, communication is understood not merely as the transmission of information, but as an encounter rooted in love and a process of mutual openness. Furthermore, for Jaspers, freedom is the most essential element that constitutes a true individual, as it is directly linked to choices that entail moral responsibility. Indeed, the true equality of human beings lies in the fact that everyone possesses the freedom to reach the Transcendent Being that is, God through their own individual moral experience. In this light, Jaspers's moral philosophy offers a holistic perspective that centers on human freedom, moral responsibility, and communication with others based on love.

Keywords: Moraly Phılosophy, Existentialism, Communication, Freedom, Love, Transcendence, Karl Jaspers.

Giriş

Varoluşçu ahlak, anlayışının bir temsilcisi olan, Nazi iktidarının ve II. Dünya Savaşı'nın neden olduğu, baskıcı ve trajik dönemi iliklerine kadar hisseden ve çalışmamızın odak noktasını oluşturan düşünür olarak, Jaspers'in dışardan bir müdahale sonucu oluşan ve onun hayatını etkileyen sorunlar ve olaylar karşısında kendine bir rehber olarak gördüğü şey, aslında onun kendi kendini seçen ve aynı zamanda kendisi için karar veren varoluş duyarlılığından başka bir şey değildir.

Bu yüzden Jaspers'in varoluşu, sorunları içerden şekillendiren bir varoluştur (Wildermuth, 2011, s. 160). Ayrıca Jaspers'in çağdaş yorumcularından biri olan Olson'a göre Jaspers'in II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın tamamen yıkıma uğradığı bir dönemde inanca ilişkin kahramanca ifadeleri, ona dünyanın önde gelen Varoluşçulardan biri olma kimliğini kazandırmış olduğunu ifade eder (Olson, 2011, s. 80). Jaspers'in inanç kavramını merkezde tutarak insanın varoluşsal olarak özgür olması, iletişimde bulunması ve Aşkın varlıkla ilişkili olması, onun düşüncesinin güçlü bir Varoluşçu anlayışa sahip olduğunu gösterir. Bu anlayış insanın çok zor zamanlarında bile anlam arayışının sorgulanması gerektiğini ileri süren Varoluşçulukla doğrudan ilişkili olduğu için Olson'un değerlendirmesi ikna edici görünmektedir.

Bu yönüyle Jaspers'in düşünce dünyası, bireysel ve içsel deneyimden başlayarak kendi ulusun sınırlarını aşmış ve nihayetinde tüm insanlığı kapsayan evrensel bir boyuta ulaşmıştır. Jaspers'in benimsediği, dünyanın bu genişleme süreci içsel olarak bireysel insanlık durumuyla ilgili kaygılarıyla başlayıp, dışsal olarak insanlığın geleceği ile ilgili kaygılarla sona erdi. Ancak kaygıları aynı nitelikteydi; öncelikle insanlık durumuyla, en derin varoluşsal sorunlar olan ahlak, özgürlük ve iletişim ile ilgiliydi. Jaspers'e göre bu kaygılarla ilgilenmek her ciddi filozofun bir görevidir (Kocikowska, 2011, s. 425). Onun ifadesiyle: "Bu varoluş hiçbir surette sağduyu ile elde edilemez. Her zaman kendi kökeninden kaynaklanır. Bu kökeni ihtiyarı olarak seçemem, sadece isteyebilirim, olurum ve bilirim" (Jaspers, 2003, s. 19). Ona göre felsefenin temeli, insanın benliğidir. Bu nedenle varoluşçuluk bütün doğru bilgilerden faydalanarak bu bilgilerin üstünde

bulunan ve insanın birlikteliğini kavrayan ve kapsayan alanı kavrama felsefesidir. Bu amaçla insan, evren içinde kalan ve evrene karşı soru soran ve bu soruların cevaplarını kendi benliğinde arayan varlıktır. Bu soruların amacı, insanı anlamak ve bütün evrende onun gerçek yerini belirlemektir (Jaspers, 2001, s. 10).

Jaspers'e göre hakikat iletişime dayanır. İnsan, dünyada anlaşabileceği ve güvenilir bir biçimde ittifak kurabileceği tek olasılık olarak diğer insanları görür. Bu anlamda bir arada olmanın her safhasında kader ortakları, sevme suretiyle hakikate giden yolu bulur. Bunun aksini yapan inatçı ve bencil insanın ulaşamayıp yitirdiği yolun, bu olduğunu ifade eder(Jaspers, 2003: s. 46). Burada bizi bir arada dayanışma içinde tutan şey, hakikat olarak iletişimdir. Bundan dolayı aynı yolda yürüyen, sevgi yoluyla gerçeğe ve doğruya varan kişi hakikate giden yolu bulur. Hatta Jaspers'e göre sevgi ve akıl yoluyla ortaya çıkan birlikte yaşamın açıklığında anlam kazanan şeyin kendisi, ahlaki bağlamda özgürlüktür.

Dolayısıyla insanı gerçek bir birey yapan en temel unsur özgürlüktür. Çünkü özgürlük ahlaki sorumluluk gerektiren seçimlerle doğrudan ilişkilidir. Seçim yapmak, özgür olmayı ifade eder. Birey kendisinden bekleneni yerine getirmek veya kendisine dayatılan kimliği ve değerleri olduğu gibi kabullenmek yerine, özgürce kendi kimliğini oluşturup kendi değerlerini inşa ettiği ölçüde gerçekten var olur (Jaspers, 2015, s. 8). Böylece bireyin özgürlüğü, insanın kendini gerçekleştirmesini ve aynı zamanda ahlaki yargılarının temelini oluşturur. Tam da bu anlamda, ahlakın hangi esaslar üzerinde şekillendiği sorusu önem kazanmaktadır.

Varoluş felsefesinin temsilcilerinden biri olan Jaspers'in ahlak anlayışı özgürlük, varoluşsal iletişim ve aşkınlık kavramlarıyla temellendirilmiştir. Bu anlamda araştırma, Jaspers'in eserleri bağlamında ahlakın iletişim, özgürlük ve aşkınlık kavramlarıyla nasıl ilişkilendirildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışmanın amacı Jaspers'in ahlak anlayışını, varoluşsal felsefe çerçevesinde inceleyerek onun geleneksel etik teorilerden farklı olan yönleriyle tartışmaya açmaktır. Ayrıca bu çalışma, modern insanın ahlaki belirsizlikler karşısında, Jaspers'in ahlak anlayışının nasıl

bir çözüm sunduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Her ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de ahlak anlayışına karşı ilgi gittikçe artmaktadır. Bu amaçla çalışma, Jaspers'in ahlak anlayışıyla ilgili düşünceleri anlamayı ve tanıtmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın iddiası, Jaspers'in metinlerinde örtük biçimde bulunan ahlak anlayışının sistematik bir yeniden okuma yoluyla ortaya konulabileceği ve bu çerçevede Aşkın Varlık, özgürlük ve iletişim arasındaki ilişkinin yeniden değerlendirilebileceğidir. Jaspers'in bu kavramlara ilişkin açıklamaları yaşadığımız dönemde sosyal ve siyasi olayları anlamaya katkı sunabilir. Çalışmamızda yanıtı aranan soru, varoluşsal iletişimde sevgi ile ahlak arasında nasıl bir bağlantı olduğu ve bu bağlantının günümüz sorunlarına nasıl çözümler getirebileceğidir

İnsanın tümsel olarak varoluşa açık olması ve aşkın olanla bağlantılı olması insanın özgür bir varlık olduğunu gösterir. Bu nedenle insanın kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin koşulu, aşkın olanın birlikteliğiyle mümkündür. Bu nasıl olanaklı olmaktadır? Bu bağlamda özgürlüğün kendisine pratik olarak gerçeklik sağlayan şey olarak ahlak yasası nasıl mümkün olmaktadır? Bu şekilde insanın, genel ahlaki emirleri bilmesi ve bu tür direktiflerin Tanrı'nın emirleri olarak görmesi Tanrı'nın varlığını ahlak alanına nasıl taşımıştır? Çalışmamızda yanıtı aranan bu sorular ile ahlakın; aşkınlık, özgürlük ve iletişim arasında nasıl bir ilişkisi olduğu gösterilmeye çalışılmaktadır.

Jaspers'in düşüncesinde ahlak, türetilmiş normlar bütününden ibaret değildir; aksine, varoluşsal iletişim içeresinde gerçekleşen ve insanın Aşkın Varlığa yönelmesinin mümkün kılan özgürlüğün bir ifadesidir. Bu yönüyle Kurt Salamun ve Shinji Hayashida gibi Jaspers'in çağdaş yorumcuları ahlaki olanı deneyimlemek ve anlamak için bireyin özgür ve kendiliğinden hareket eden bir özne olması, dünyayla etkileşim içinde bulunması ve bunlara aktif bir şekilde katılması gerektiğini ifade ederler. Bu durumda ahlak, temelde ahlaki öznede vuku bulan ve öznenin içsel eylemini öngörerek deneyimlenen ve bilinçli hale gelen ahlaki olana ait bir bilgi sistemi olarak karşımıza çıkmış olur. Bu anlamda bu çalışma, şunu hedeflemekte-

dir: Jaspers'in metinlerde örtük olan ahlak anlayışının sistematik olarak irdelenmesi. Aşkın varlık, özgürlük ve Sevgi dolu mücadele kavramını ahlak bağlamında tartışılmasıdır.

1. Varoluşsal İletişimde Sevgi ve Ahlak

İletişim, her zaman bir araya gelen ama temelde iki ayrı birey olarak kalan, yalnızlıklarından doğan ve yalnızlıklarını ancak iletişimle fark eden iki kişi arasında gerçekleşir. Bu yönüyle kendime gelmem için iletişim kurmam gerekir, fakat iletişim kurmam için de yalnız olmam gerekir (Jaspers, 1970, s. 56). Yalnızlığın haysiyetine katlanma isteği Jaspers'e göre sosyal izolasyonla aynı şey değildir. Bu mümkün olan varoluşta hazır olma duygusudur. Jaspers, yalnız kalmadan gerçek bir iletişim kurulamayacağını savunur. Hatta bu uğurda kendini inkâr etme, aşağılama veya kişisel olarak küçülmeyi göze alma durumu olsa bile, yalnız olmaya ve yalnızlık içinde yaşamaya cesaret etmek insan onurunun önemli bir özeliğidir (Salamun, 1988, s. 321). Bu noktada varoluşsal iletişimin temeli yalnızlığa dayanır. Yalnızlığı tercih eden kişi de cesur olmalıdır. Bu, varoluşsal olarak kişinin iletişime hazır olmasını ifade eder.

Bu nedenle Jaspers'e göre varlık yalnız varlıkların iletişimindedir. Kendi kendini soyutlaştıran insanın öznel bütünlüğü, onun kendi öz varlığı olmadığını belirtir. İnsanın özü, başka bir insan özüyle temasta bulunup iletişim halinde olursa kendine geldiğini ifade eder (Jaspers, 2001, s. 349). Hatta Jaspers'e göre insan kendi iletişimini anlamak için ve genel olarak neyin doğru olduğunu görmek için, kendisini ötekiyle karşılaştırarak tanımlar. Onun ifadesiyle: "Öteki kendisi olmak istemedikçe ben kendim olamam; o özgür olmadıkça ben özgür olamamam; ben ondan emin olmadıkça kendimden emin olamam. İletişimde kendimi sadece kendime karşı değil, ötekine karşı da sorumlu hissederim." (Jaspers, 1970, ss. 51-53). Bu noktada kişi olarak insanları birbirine bağlayan iletişimin kendisi, ahlaki sorumluluğu ifade eder. Hatta iletişim, insanların hem kendilerine hem de başka insanlara karşı saygı dolu bir duygu ile hareket etmesine ve kendileri arasında birlik ve beraberlik oluşturmasına vesile olur.

Bu yönüyle bir kişinin başka kişiyle önyargı ve maskelenmiş amaçlar olmaksızın iletişime geçmesini sağlayan şey, açık fikirlilik ve dürüstlüktür. Bu anlamda Jaspers açısından varoluşsal iletişimde kendini gerçekleştirmenin tek yolu da budur (Salamun, 1988, s. 322). İnsan, kendisi olma durumunda acı çeker ve kendisini bu acıdan kurtaramaz. O zaman existenz ya da existenzi içinde mücadele edip yol alan insan için ötekinin acısına kayıtsız kalmak suç teşkil etmektedir. Çünkü existenzin sorumluluğu, ötekilerin existenzini de gözetlemeyi ve bu yolda eylemler göstermeyi zorunlu kılar (Jaspers, 2015, s. 9). Bu anlamda "Jaspers'in Existen-Philosophie'sinin çıkış noktası bir öğreti değildir, salt öğretilerle bir yetinmezlik, gerçek anlamda yapılacak felsefenin bir insanın bireysel varlığından fışkırarak öbür bireylere seslenmesi ve gerçek varlıklarını sağlamaları için onlara yardımcı olması gerektiği inancıdır." (Kaufman, 1964: s. 29). Benim dışımda olandan sorumluyum, çünkü ona hitap ederek onun acısına kayıtsız kalmamış olurum. Bu şekilde onunla sürekli iletişime girerek onun, ahlaki yardımlaşma ve dayanışma mücadelesine de güç katmış olurum.

Bundan dolayı Jaspers'e göre düşüncelerimiz, mutlaka bize verilmiş bir bakış açısına dayanır. Varoluşumuz ise, sadece başkalarıyla karşılıklı yardımlaşma yoluyla sürdürülebilir. Bu yönüyle kendi varlığımız, başka bir varlığa bağlıdır. Bu yüzden öteki ile iletişime girerek her ikimiz de gerçek anlamda kendimizi buluruz (Jaspers, 2021, ss. 101-102). Jaspers'in " Kendi varlığımın ölçüsü komşumun ve son olarak tüm insanların kendi varlığıdır"(Jaspers, 1971c: 199). Bu bağlamda anlamalıyız. Buradan anlaşılıyor ki düşünmenin bütün biçimleri; birlikte davranmak, birlikte konuşmak, birlikte susmak ve kendini anlamanın her durumu içinde insanlar, iletişime girerek yaşamı daha anlamlı hale getirir (Jaspers, 2021, ss. 108-109). Bu durumda yaşamın ilerlemesi, iletişim vasıtasıyla gerçekleşmiş olur. Çünkü kendini ifade etmeninin her halinde insanlar iletişime girerek temasta bulunur.

İletişim, daima bir araya gelen ama temelde iki ayrı birey olarak kalan ve kendi yalnızlık durumlarını, sadece iletişimle fark eden iki kişi arasında gerçekleşir. Bu noktada iletişimsel varoluşun kendisi, karşılıklı yardımlaşma biçiminde ahlaki sorumluluk taşıdığını söyleyebiliriz.

Bu yönüyle iletişim insan varlığından insan varlığına geçer. Aksi bir durum olan anlıktan anlığa ve tinden tine geçemez. Bu anlamda gerçek iletişim sevgi ile dolu savaş durumu içinde kendiliğinden varoluşa ve yine kendiliğinden varoluşla derin bir şekilde birbirine bağlanma durumu biçiminde gerçekleşir (Jaspers, 2001, s. 69). Jaspers *Felsefe* adlı eserin ikinci cildinde bu durumu şu şekilde ifade eder:

> Dünyada bir varoluş başka varoluşla doğrudan karşılaşmaz. Bu ancak belirli ve önemli ortamlarda gerçekleşir. İki kalbin tek vücut olabilmesi için eylem ve ifade düzlemlerinde bir gerçekliğe ihtiyaç vardır. Çünkü gerçek iletişim saf, mekânsız ve zamansız bir mutluluk hali değil; varlığın özündeki hareketin bir ifadesidir. Temas yalnızca anlık görünecektir. Ve bu aşıldığında tüm dünyevi varoluşun ötesinde bir tamamlanma gerçekleşebilir (Jaspers, 1970, s. 61).

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi iletişim, ancak özel durumlarda insanların birbirlerini hissettikleri ve kalplerin birleştiği sevgi yoluyla kazanılır. Fakat bu iletişimin gerçekleşmesi sadece duygularla değil, aynı zamanda ahlaki olarak eyleme dökülmesi ve ifade edilmesiyle gerçekleşir. Bu noktada varoluşsal iletişimde sevginin kendisi, ahlaki bir inancı temsil etmiş olur.

Böylece sevgi; inanç sahibi olmak ya da varlıkların kökenine güvenmek ile ilgilidir. Aynı zamanda sevgi, hakikatin ve doğruluğun olanaklı koşuludur ve her bireyin yaşamında kendi eşsizliğiyle şekillenir (Burch, 2022, s. 68). Varoluşsal iletişimde sevginin kendisinde iyileştirme ve ahlaki olarak iyilik vardır. Çünkü sevgi varlıkların kökenine karşı güven inşa eder.

Bu açıdan Jaspers'e göre insanın; direnci, inatçılığı ve gururu onu kötülüğün büyüklüğüne sürükler. Aksine dayanaklılığı, yılmazlığı ve sevgisi onu, iyiliğin büyüklüğüne yükseltir (Jaspers, 1952, 56). Hatta Jaspers'in "Aklın alanı içinde sevgi dürtüsüyle yapılan her şey iyi sonuçlanmaya mahkûmdur"(Jaspers, 1952, s. 85). Bu durumu açık bir şekilde özetlemiştir. Jaspers için iletişim sevgi dolu bir savaştır. Varoluş, bu sevgi durumunda bir açıklığa ulaşmak için mücadele eder. Ama bu savaşın önemli bir tarafı vardır; mağlubiyet ve galibiyet yoktur. Herkes her şeyi karşı tarafın iznine verir. Bu anlamda sevgiyi iletişim olarak değil, fakat iletişimin kaynağı olarak görmek gerekir (Jaspers, 1971a, s. 18). Bu durumda Jaspers, hakikatin yalnızca

bireysel çabayla ya da kişinin kendi inancı ve geleneği içinde tam anlamıyla kavranamayacağını savunur. Ona göre, kişi hakikate ulaşmadan önce bir başkasıyla sevgi dolu bir mücadele içine girmelidir (Ghaemi, 2011, s. 61). Jaspers'in "Varoluş mücadelesinde, esasen başkalarına ve kendime verdiğim değer neyse oyum" (Jaspers, 1970, s. 76). Bu bağlamda anlamalıyız.

Bu yönüyle insan kendi gerçek kimliğine, sadece başka Varoluşların iletişimi içinde ulaşabilir. Bu anlamda ötekinin, özgürlüğüm için hem bir destek hem de küçük görülmeyecek bir temel olduğunu ifade eder. Öteki beni sürünün bir parçası haline getirip kendine benzeteceği gibi bana varoluş mücadelemde sevgi yoluyla güç de katabilir. Onun deyişiyle: " Existenzin özgürlüğü özde diğer existenzle olan iletişimin 'sevgi dolu kavgasını' (kampfinde liebe) aramaktan geçer." Bu şekilde her insanın hem tek başına kalarak hem de başka insanlarla iletişim halinde olarak gelişmeyi ve gerçekleşmeyi araması gerektiğini belirtir (Cevizci, 2009, s. 1150). Jaspers bu durumu *Felsefe* adlı eserin birinci cildinde şu şekilde ifade eder:

> Eğer iletişimin başarısızlığı beni kendime geri döndürür ve yalnızca kendime dayalı bir bilinç için çabalamama neden olursa, eksiklik duygusu büyüyecektir. Ve bu bir sıçrama olacaktır. Mutlak ve nihai hale gelecektir. Yaşam duygusunu "yalnızca ben" olarak kavramaya çalışırsam, sanki hakikati yalnızca kendim bilebilirmişim gibi ya da sanki özümde kalbimin derinliklerinde, onlar beni ilgilendirmiyormuş gibi davranırsam, kendime çelme takmış olurum. Bu şekilde hakikati bulamam, çünkü hakikat yalnızca benim için doğru olmayan şeydir. Komşumu sevmedikçe kendimi de sevemem. Kendimden başka bir şey olmadığımda boşa giderim (Jaspers, 1970, s. 52).

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi varoluşsal iletişimde sevgi; zorlama olmaksızın ortaya çıkabilen, birlikte yaşamın açıklığından ibarettir. Jaspers burada sevginin kendisini bir eğilim olarak değil, insanın yapması gereken ahlaki bir eylem olarak görmüştür. Jaspers bu noktada Kant'ın sevgi anlayışına benzer bir görüş öne sürmüştür: Kant sevgi anlayışını şu şekilde ifade etmiştir:

> Kutsal kitaptaki, komşumuzu –Düşmanımızı bile- sevmeyi buyuran yerleri, kuşkusuz böyle anlamak gerekir. Çünkü eğilim olarak sevgi buyurulamaz; ama

> ödevden dolayı iyilik yapmak, hem buna bir eğilim itmediği, hatta doğal ve zapt edilmez bir nefret karşı çıktığı zaman iyilik yapmak, tutkusal sevgi değil pratik sevgidir (Kant, 2013, s. 15).

Alıntıdan ifade edilenleri göz önünde bulundurduğumuzda Jaspers'in sevgi anlayışı da benzer bir şekildedir. Jaspers'in *Komşumu sevmedikçe kendimi de sevemem,* ifadesi aslında sevginin kendisinde pratik bir iyinin var olduğunu gösterir.

Bu bağlamda Jaspers'e göre insan, sevgi durumunda bütün türlü öfkelerden sıyrılarak ve kırıcı olmama eğilimi göstererek varoluşsal dayanışma halinde iyilik yapmalıdır (Jaspers, 2001, s. 349). Hatta Jaspers varoluşsal dayanışmada, sadece yargılama ve eleştirme amacıyla değil, aynı zamanda diğerinin karmaşalarında ve başarısızlıklarında yanında olmak, elini tutmak ve karşılıklı bir anlayış içinde hareket etmek gerektiğini ifade eder (Jaspers, 1970, s. 63). Böyle bir durumda insan, ötekini kendine yakın tutarak kendini ona açma yolunda önemli bir adım atmış olur. Bu yönüyle kendilerini birlik içinde görüp ve ötekini koruyan aynı zamanda sorgulayan bir varoluşsal iletişim gerçekleştirir (Blackham, 2005, ss. 61-62). Jaspers bu varoluşsal iletişimin insan için önemini başka bir şekilde şöyle ifade eder:

> Her biçimin iletişimi, insan bilgisinin temelinde, insana bağlıdır. Bu onun insan olmasının sonucudur. Çünkü iletişimin her zaman olanaklı kalması gerekir. İnsan onun ne denli geç geleceğini bilmese bile öyledir. Sınırsız iletişim bir izlence (program) değildir. Felsefi inancın kapsayıcı varlık istencidir. İletişimin görüş ve yöntemlerinin, kendine özgü, bütün basamaklar üzerinde temellenmesi, ilkin bu varlık istencinden dolayıdır. Sınırsız iletişim olanağı bir bilginin ürünü değil, insan varlığına giden bir yoldaki karardır. İletişim düşüncesi bir temelsiz görüş değil inançtır. O, ister karşı çıksın, ister inansın şimdiki varlıkla ilgili bir sorudur. Biz insanlar için birlikte yaşamak, birlikte konuşmak, bu birlikte olma dolayısıyla gerçekliğe varmak, hepsinden önce yolda, gerçekten kendi kendimiz olmaktır (Jaspers, 2001, ss. 249-250).

Jaspers'in yukarıdaki ifadeleri sonucunda iletişimin kendisi, insan için çok önemli bir değer olarak görülür. Çünkü insanlar, birlikte yaşayarak ve bir arada olarak iletişim yoluyla kendini gerçekleştirme potansiyeline sahip olur. Bunu sağlayan şey varoluşsal iletişimde kayıtsız şartsız sevgidir.

Bu şekilde iletişim düşüncesi bir temelsiz görüş olmaktan çıkarak ahlaki bir inanç halini almış olur.

Hatta Jaspers açısından varoluşsal iletişim, karşı tarafın kendi varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmayı ve onu sadece kendi kendini geçekleştirme amacına hizmet eden bir araç olarak görmemeyi gerektirir. Jaspers bu bağlamda iletişimde varoluşsal dayanışma kavramının çok önemli olduğunu vurgulayarak bu dayanışmadaki bağlılık durumları ve varoluşsal iletişim kavramları çerçevesinde ele alınan bu ahlaki tutumları insanın hem kendini gerçekleştirmesi hem de insanlığını ortaya koyması için, gerekli koşullar olarak görür (Salamun, 1988, s. 322). Jaspers bu varoluşsal iletişimde dayanışma kavramını başka şekilde de şöyle ifade eder:

> İletişimsel mücadelede, eşsiz bir dayanışma hüküm sürmektedir. Bu dayanışma olmadan en üst düzeyde sorgulama mümkün olmazdı; girişimi sürdürür, onu ortak bir girişime dönüştürür ve sonucun sorumluluğunu paylaşır. Aynı düzeyde gerçekleştiği için, mücadele karşılıklı tanıma ve sorgulamada karşılıklı onaylanma anlamına gelir. Varoluşsal iletişimdeki dayanışmanın savaşın en kızgın anında ortaya çıkmasının nedeni budur. Bu mücadele, varoluşu varoluştan ayırmak yerine, onların gerçek birleşiminin yoludur (Jaspers, 1970, s. 60).

Alıntıdan anlaşılacağı gibi insanların, inançla sahip oldukları ahlaki birliği temeli, birbirlerine bağlılığı ve iletişimidir. Bu anlamda bakış açıların tümlüğü değil mutlak olanların bir savaşıdır. Bu da herhangi bir bilgi değil bizatihi varlığa ve onunla iletişim kurmaya bir çağrıdır (Blackham, 2005, ss. 62-63). Bu nedenle bir varoluşun, başka bir varoluşla karşılaşmasında ve birbirlerine dokunup geçmelerinde dünyadaki tüm kavrayışları aşan özsel bir önem yatar (Jaspers, 1970, s. 53). Bu bağlamda Jaspers'in felsefesinde birliktelik, sevgi, sadakat ve güven ancak hoşgörünün yolunu açan iletişim ile gerçekleşebilir. Bu iletişim olmadan en kayda değer şey olan felsefe yapmakta imkânsız hale gelir (Çiçek, 2008, s. 157). Jaspers'in "Sevgi dolu iletişim olasılığına olan inanç, iletişim hakkında felsefe yapmak için bir ön koşuldur ve aynı zamanda belirli bir tarihsel yaşam için yerine getirme şansını değerlendirmek üzere uygulama olasılığını mümkün kılmak için de bir önkoşuldur" (Jaspers, 1970, s. 218). Bu durumu açık bir

şekilde göstermektedir. Bu durumda insanlar arasında gerçek bir dayanışmanın kaynağı olan sevgi dolu iletişim, felsefe yapma olanağının da en büyük kaynağı olarak karşımıza çıkmış olur.

Hatta felsefi inancın temel amacı ve anlamı, iletişim kurma arzusunda yatar. Ancak sevgi dolu bir iletişim çabasıyla; varlığın derin farkındalığını, sevginin yol göstericiliğini ve hakikatin zamanla yok oluşuna rağmen, huzura ulaşmamızı sağlayacak uzun bir sabrı geliştirebiliriz (Walters, 2011, s. 283). Olson'a göre Jaspers'in açıkça en çok değer verdiği şey iletişim ve insanların birbirlerini, kendilerini ve dünyayı daha derinlemesine anlamaya yönelik sevgi dolu mücadelesidir. Felsefi inanç bu süreci sorumlu ve yapıcı bir şekilde kolaylaştırmayı amaçlar. Aynı anda hem bir psikiyatrist ve filozof hem de kelimenin tam anlamıyla bir ahlakçı olan Karl Jaspers için en yüksek değer olarak felsefi inancın, statüsü burada yatmaktadır (Olson, 2011, s. 93). Jaspers bu durumu *Felsefe Nedir* adlı eserinde şu şekilde dile getirir:

> Bundan dolayı felsefenin istediği şudur: Boyuna iletişimi aramak, bunu duraksamadan göze almak, kendini dirençle ve her zaman başka giysiler içinde öz varlığını sürdürmeye vermek, bu kendini verişten dolayı, beklenmeyen bir sürede yeniden kendime verileceğimin umudu içinde yaşamaktır (Jaspers, 2001 s. 152).

Jaspers'e göre iletişimden hareketle felsefe yapıyoruz. İletişimsiz felsefe yapılmaz. İletişim sürdüğü sürece hakikattir. Bu anlamda felsefe yapma, kendi bakımından iletişime kök salmış varoluşun bir eylemidir (Jaspers, 1971a, s. 19). Jaspers, iletişimin önemini vurgularken aslında kendisi de varoluş felsefesinde en önemli kavramlarından biri olan iletişimin kendi hayatına da nasıl tesir ettiğini Hannah Arendt ile olan karşılıklı mektuplaşmalarında açık bir şekilde görmekteyiz. Jaspers ve Arendt arasındaki ilişki uzun süre boyunca karşılıklı güven, saygı ve sevgi ile gelişmiş ve bu değerlerin korunmasıyla beslenmiştir. Bu iletişimin temel özeliğini teşkil eden unsurlar da: ahlakın temel unsurları olan; dürüstlük, hakikat arayışı, saygı ve sadakattir (Örnek, 2020, s. 26). Bu açıdan baktığımız zaman Jaspers'in iletişim ile ilgili düşünceleri aslında insanı orta-

ya çıkaran düşüncelerdir. Varoluşsal iletişim; varolma, genel bilinç ve tin olarak insanın özgür bir insan olarak kendine gelmesi ve insanın değerini elde ettiği eylemde bulunması, noktasında çok önemli bir rol oynar (Erdem 2007, s. 71). Hatta Jaspers'e göre her şey çöktüğünde ve değerli gördüğüm her şeyden sıyrıldığımda, iletişim kurduğum ya da kurabileceğim insanlara tutunuyorum. Sadece onların varlığıyla ve onların birlikteliğiyle, benim için özsel olan içsel benliğimi muhafaza ediyorum (Jaspers, 1970, s. 103). Bu noktada Jaspers, Kant'ın "Her defasında insanlığa, kendi kişinde olduğu kadar başka herkesin kişisinde de, sırf araç olarak değil, aynı zamanda amaç olarak davranacak biçimde eylemde bulun"(Kant, 2013, s. 46). Amaç olarak insanlık buyruğuna benzer nitelikte bir ifade sunarak, varoluşsal iletişimdeki sevgi yoluyla, birlikteliğin ve dayanışmanın gerçekleşebileceğini ifade eder.

Bundan dolayı Jaspers'e göre ahlaki bağlamda özgürlük; baskı olmaksızın, sevgi ve akıl yoluyla ortaya çıkan birlikte yaşamın açıklığında anlam kazanır. Bu bahsedilen özgürlük, pozitif özgürlük olarak tanımlanır. Bir insan çevresindekilerin özgürlüğünü ne kadar deneyimler ve görürse, kendisi de o kadar özgür olmuş olur (Jaspers, 1953, s. 160). Bu anlamda her yeni varoluş, diğer varoluşları göz önünde bulundurarak ve onlarla iletişim kurarak kendi özünden hareketle özgürlüğe ulaşmalıdır (Alessiato, 2011, s. 85). Burada insanın kendi özgürlüğünü koruması, aynı zamanda hem kendisinin hem de ötekinin özgürlüğünü koruması anlamına gelir. Bu aynı zamanda ahlaki anlamda özgürlüğün kendisidir. Hatta bu özgürlüğün kendisi ahlaki anlamda, iletişimsel sevgi yoluyla bir arada yaşamın ve dayanışmanın açıklığında anlam bulur.

Sonuç olarak Jaspers'e göre insan; kendi gerçek özüne, sadece başka varoluşların iletişimi içinde ulaşabilir. Bu anlamda varlıkların inançla sahip oldukları ahlaki birliğin temeli, birbirlerine bağlılığı ve iletişimi dolayısıyla gerçekleşir. Bu yönüyle iletişim, sadece özel durumlarda, insanların birbirlerini hissettikleri ve kalplerin bir olduğu sevgi yoluyla kazanılır. Çünkü sevginin kendisinde iyileştirme ve ahlaki olarak iyilik vardır. Bu durumda varoluşsal iletişimdeki sevgi, insanı iyiliğin büyüklüğüne yüksel-

tir. Hatta Jaspers'e göre sevgi ve akıl yoluyla ortaya çıkan birlikte yaşamın açıklığında anlam kazanan şeyin kendisi, ahlaki bağlamda özgürlüktür.

2. Özgürlük ve Ahlak

Jaspers'e göre insan kendi varoluşunun temelini oluşturan özgün özgürlüğü deneyimlediğinde, hiçbir şey ona gerçek bir varlık gibi görünmez. Bu yüzden insan, kendisine sunulan hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmek de istemez; aksine, her şeyi kendi seçimi ve sorumluluğu çerçevesinde biçimlendirmek ister (Jaspers, 1970, ss. 160-161). İnsan, burada fiili eylemlerde bulundukça ve bu eylemler hakkında karar verdikçe, özgürlük olarak sorumlu olduğunun bilincine de varmış olur. Jaspers bu durumu şöyle ifade eder:

> Seçme özgürlüğü, sadece sakince seçme üzerinde dışsal kısıtlamaların yokluğundan ibaret olan türden bir özgürlük değildir. Nesnel olarak anlaşılmazdır, ama ben kendim bunun bir özgür köken olarak, her şeyin içsel ve kıyaslanmaz noktası olarak farkındayım. Çünkü bu özgürlük içinde kendimi kendimden doğrudan sorumlu tutuyorum, dışardan bakıldığında ise yalnızca eylemlerimin olgusallığı içinden sorumlu tutuluyorum. "Seçim" kelimesinin ifade ettiği şey, özgür kararımda yalnızca dünyada hareket etmenin değil, aynı zamanda tarihsel süreklilik içinde kendi varlığımı yaratmanın bilincinde olduğumdur. Sadece var olmadığımı, sadece olduğum gibi olmadığımı ve dolayısıyla o şekilde hareket etmediğimi, aynı zamanda hareket ettikçe ve karar verdikçe hem eylemlerimi hem de olduğum gibi olduğumu biliyorum (Jaspers, 1970, ss. 159-160).

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi özgürlük, varoluş sürecinde kendi ayakları üzerinde durma iradesinin bir yansıması olarak seçim yapıldığında anlam kazanır. Kendi içimde yaptığım seçimler, yalnızca dünyada etkili olmamı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda tarihsel bir süreklilik içinde kendi özümü inşa ettiğimin bilincine varmamın bir göstergesidir (Tymieniecka, 2010, s. 222). Bundan dolayı bireyin kendiliğinden hareket eden bilinçli bir özne olarak görülmesi, özgürlük içinde sorumlu tutulduğunu da ifade eder. Fakat burada önemli olan şey onun seçim yaparak herhangi bir eylemi belirlemesi değil, aynı zamanda onun tarihsel ve varoluşsal anlamda

kendini yaratmasıdır. Çünkü özgür bir şekilde karar verdiğim anda, ahlaki bir sorumluluk bilincinde kendimi gerçekleştirmiş oluyorum.

Bu yüzden ahlaki önemi deneyimlemek ve anlamak için bireyin özgür ve kendiliğinden hareket eden bir özne olması, dünyayla etkileşim içinde bulunması ve bunlara aktif bir şekilde katılması gerekir. Ayrıca ahlak kavramı temel olarak iyi ve kötüyle ilgili olduğundan, kişi daha iyi, daha yüce, daha büyük gibi bir varoluş biçimini arzulayan ve gerçekleştirmeyi hedefleyen içsel ve kendiliğinden bir eylemle ahlaki olanı deneyimleyip kavrayabilmelidir (Hayashida, 2011, s. 230). Dahası hiçbir şey kendi başına iyi ya da kötü değildir. Sadece bir şeyin iyiliği ya da kötülüğü insan iradesi tarafından belirlenir. Çünkü insan onun varlığını ya da yokluğunu isteyebilir. Bu yönüyle insan kendi iradesiyle kötü olmakta özgürdür. Neyi yapıp yapmayacağına karar verme gücü Jaspers açısından insanın kendi sorumluluğundadır. Bu, insanın kendi eylemlerinin efendisi olduğunu gösterir. O irade eder, o bilir ve bu nedenle müdahale edemediği istem dışı eylemler hariç sonuçlarından sorumludur. Hatta Jaspers, hiçbir şeyin iyi ya da kötü olmadığını bunu yapanın insan iradesinin olduğunu savunur (Oneburnne, 2018, ss. 79-82). Jaspers'in "İrademden, eylemlerimden ve asıl varlığımdan ben sorumluyum" (Jaspers 1970, s. 173). Bu durumu açık bir şekilde göstermektedir.

Jaspers'e göre özgürlük varoluştur. Çünkü kişi özgürlüğün farkına ancak varoluş ilgili bir seçişte, kendi kendisi olma durumunda varabilir. Bu yönüyle kişi özgürlüğü, düşünceyle değil; var olma olayında açıklayabilir (Jaspers, 2001, s. 12). Varoluş olarak insan, kendisi olarak özgür olduğunu bilir. Özgürlük rastgele bir şey değildir; öz varoluşta sonsuz kökleri olan bir gerekliliktir (Jaspers 1969, s. 92). Jaspers bu durumu başka bir ifadeyle şöyle açıklar:

> Bu geçmiş eylemlerimin gelecek eylemlerime aşıladığı kendi zorunluluğumdur; beni diğer her şey gibi belirleyen bir zorunluluktur. Ancak bunu tamamen kendim yapar. Onu aydınlattığımda yaptığım her varoluşsal seçim kesinleşir. Her zaman tekil ama geri döndürülmez bir performans haline gelir. Seçmekte özgürüm, ama seçimimle kendimi bağlıyor, onu uyguluyor ve sonuçlarına katlanıyorum (Jaspers, 1970, s. 171).

Jaspers'in yukarıdaki ifadeleri sonucunda, özgürlük etkili bir seçim yoluyla kişinin kendini gerçekleştirmesi anlamına gelir. Çünkü seçim yapmak, bireyin özvarlığıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle, bir insanı seçim hakkında yoksun bırakmak, onun varoluşunu da kısıtlamak anlamına gelir. Somut olarak özgürlük, hem özgürlüğü hem de onu destekleyen koşulları gerektirir. Eylem özgürlüğü ise kişinin kendi dünyasını inşa etme ve ona yön verme yeteneğidir. İnsan, belirli kısıtlamalardan sıyrılmak ve daha da önemlisi, özgürce hareket edebilmek ya da eylemlerini hayata geçirebilmek için mücadele eder (Oneburnne, 2018, s. 77). Hatta Jaspers'in "Özgürlüğün korunması zorunlu olarak kabul edilen bir komünal yaşam ahlakını gerektirir" (Jaspers, 1953, s. 165). Çünkü Jaspers açısından insanın özgür bir şekilde seçim yapması, onun kendi varoluşunu da gerçekleştirmesi anlamına gelir. Bu anlamda insanın eylem özgürlüğünü elinden almak aynı zamanda varoluşu ilişkili ahlak anlayışını da sınır çekmek anlamına gelir. Burada Jaspers, Rousseau'nun "Özgürlüğünden vazgeçmek, insan olma niteliğinde, insanlık haklarından, hatta ödevlerinden vazgeçmek demektir. Her şeyden vazgeçen insanın hiçbir zararını karşılama olanağı yoktur. Böyle bir vazgeçme insanın yaradılışıyla uzlaşmaz. İnsan isteminden her türlü özgürlüğü almak, davranışlarından her çeşit ahlak düşüncesini kaldırmak demektir" (Rousseau, 2012, s. 9). Benzer bir görüş ileri sürerek, özgürlük ve ahlakın birbiriyle ilişkili zorunlu kavramlar olduğunu ifade eder.

Bu yönüyle özgürlük, birçok seçenek arasında seçim yapabilmek anlamına gelir. Burada özgürlüğün kendisi, sorumluluk anlamına gelir. Bundan dolayı kişi seçim yaparken, varoluşta kendisi olmaya karar vermekle kalmaz, aynı zamanda kendini ve değerini de keşfeder (Oneburnne, 2018, s. 78). Jaspers "İnsan daha çok kendi kendinden sorumludur. O özgürlük adına özgürlükten vazgeçmesine karşın bu sorumluluktan kaçamaz. İnsan nasıl karar verdiğini ve yol bulduğunu yalnız kendine borçludur" (Jaspers, 2001, s. 86). Bu anlamda varoluş demek insanın özgür olduğunun bilincinin farkına varması demektir. Bu da insanın özgür iradeye sahip olması ve karar verebilmesidir. Bu şekilde insanın kendini bilmesi ve sorumlulukları-

nın farkına varması ona sorumlu olmasını yükleyen insan ile bağlantılı bir metafiziksel boyutun olduğunu ifade eder (Çiçek, 2008, s. 135). İnsanın kendi tercihlerinden sorumlu olması ve bunun bilincinde olması, insanın kendini gerçekleştirmesi anlamında, kendi değerlerini oluşturması ve bu değerleri anlamlandırması anlamına da gelir. Bu durum aynı zamanda özgürlük ve seçim ahlakının birbiriyle ilişkili olduğunu bize gösterir.

İnsan, her şeyi kendi seçimi ve sorumluluğunda gerçekleştirmek ister. Bu da insanın kendiliğinden hareket eden bilinçli bir özne olarak görülüp sorumlu olmasını gerektirir. İnsanın bu şekilde özgür ve kendiliğinden hareket etmesi, ahlaki önemi deneyimlemek ve anlamak için çok önemli bir noktayı temsil etmektedir. Bundan dolayı özgürlüğün kendisi, zorunlu bir ahlaki yaşamı gerektirir. Özgürlük birçok tercih arasında seçim yapmaktır. Burada özgürlüğün kendisi ahlaki bir sorumluluğu gerektirir.

3. Özgürlük ve Aşkın Varlık

Felsefe yaparak ölmeyi öğreniriz ve Aşkın varlığa yükseliriz. Bu anlamda felsefe yapmak varlık olarak varlığın bilgisidir. Bir iç davranış olarak felsefi bilgi, özgürlüğün sesidir. Başka bir deyişle: "Felsefe gerçek varlık içinde kendini güven altına almaktır –insana birlikte verilmiş bir inancın içerdiği düşünceyi sonsuz olarak aydınlatmaya çalışmaktadır- insanın içindeki benlik savının düşünceye giden yoludur" (Jaspers, 2001, s. 266). Hatta Jaspers'e göre insan kendi varlığı aracılığıyla varoluşu benimseyen yegâne varlıktır. Ona göre insan görünüşte mükemmel olan tüm dünyevi varoluş gerçeklerini aşar. Bu anlamda varoluşa açıktır. İnsan dünyada transandans[1] ile birlikte yaşadığı zaman kendisini insan olarak görür. Bu şekilde kendi varlığını benimserken varoluşa doğru atılır (Jaspers, 2003, ss. 68-69). Jaspers bu durumu başka bir şekilde şöyle ifade eder:

[1] Jaspers açısından transandans kavramı aynı zamanda Aşkın varlık yani Tanrı'dır. Jaspers bazı eserlerinde sadece transandans kavramını kullanırken, diğer bazı eserlerinde aşkın varlık ya da Tanrı kavramını kullanır. Ona göre Varoluş olarak, Aşkın varlıkla-Tanrı'yla bağlantılıyız. Bu aşkın varlığa yaklaşma kapalı yazılar(şifreler) ve simgelerle ortaya konan nesnelerin diliyle olur. Bkz. Jaspers, Karl, Felsefe Nedir, Say Yayınları, İstanbul, 2001, s. 74.

> Eninde sonunda ve aslen biz mümkün varoluş olarak özgürlüğüzdür. Varoluşumuzun realitesi zamansal oluşunun içinde benliktir. O sevgimizin içindedir. Vicdan olarak konuşan, akıl olur bizi bağlar (Jaspers, 1995, s. 51).

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi insanın bütünsel olarak varoluşa açık olması ve aşkın olanla ilintili olması insanın özgür bir varlık olduğunu belirtir. Çünkü insanın kendini gerçekleştirmesinin koşulu, aşkın olanın birlikteliğiyle mümkün olmaktadır. Bu şekilde insanın ahlaki amacı aşkın olana ulaşma özgürlüğünde yatar. Çünkü Aşkın olanın kendisi; içimizdeki sevgi olup, vicdan olarak konuşan aklımızdır. Hatta Jaspers, insanın kendi kendisine yeterli olmadığını, her zaman Tanrı'yla olan ilişkisini sürdürmesi gerektiğini de şu şekilde ifade eder:

> Biz insanlar hiçbir zaman kendi kendimize yetmeyiz. Kendi dışımıza çıkmaya, kendimizi aşmaya doğru itiliriz, hiçliğimiz içinde kendi kendisiyle saydamlaştırdığımız Tanrı'yla olan bağlantımızın derinliğiyle gelişme gereği duyarız (Jaspers, 2001, ss. 102-103).

Bundan dolayı Jaspers'e göre insanların gerçek eşitliği, herkesin kendi ahlaki yaşantısı aracılığıyla Tanrı'ya ulaşma özgürlüğüne sahip olmasında yatar. Bu eşitlik, herhangi bir insani bilgiyle belirlenemez veya nesnel olarak ölçülemez. Bu, bireylerin ebedi ruh olarak eşitliğidir; cennet ve cehennemdeki yerlerini belirleyen kuralların ve ilahi yargının adaletidir. Bu aynı zamanda her insana saygı duymayı gerektirir. Öyle bir saygıdır ki, insanları sadece araç olarak kullanımlarına izin vermez, insanların insan olarak görülmelerini gerektirir (Jaspers, 2003, s. 66). Hayatımız boyunca kendi amaçlarımızı gerçekleştirmek için insanlığın kendisini bir araç olarak görmemeliyiz. İnsanlığın kendisini, her zaman bir amaç olarak görmeliyiz. Bu düşünceyle hareket ettiğimiz zaman özgür olduğumuzun bilincine de varmış oluyoruz.

Jaspers'e göre insan sadece iç ve dış eylemlerde kendini gerçekleştirme ve kendi bilincinde olmasıyla hayata karşı üstün olduğuna inanır. İşte bu şekilde kendi kendisinin üstüne çıkar. Jaspers, bunun da ancak dünyada sınırsız ilerleme ve transandans (fiziküstü) ilişkisi sayesinde gerçekleştirdiğini ifade eder (Jaspers, 1995, s. 63). Bu şekilde Jaspers'e göre bulunduğum özgürlük içinde kendi kendime var olmadım. Onunla yaratıldım. Bu

anlamda özgür oluşumu zorlamayarak kendimde olmayabilirim. Fakat ne zaman kendimin yani benim, ben olduğumdan emin olursam işte o zaman benim kendiliğimden var olmadığımı da anlarım. İşte bu şekilde özgür oluş ve özgür oluş içinde transandansa bağlı oluş kendini fark ettirir (Jaspers, 1971a, s. 58). Jaspers insanın dünyada varlığının transandans tarafından kendisine hediye edildiğini başka bir şekilde şöyle ifade eder:

> İnsan, kararın mutlakıyeti içinde, kendi bağımsızlığı ve asıl öz varlık olan kendi sonsuzluğu nedeniyle dünyadaki diğer sonlulukların farkına varırsa eğer, sonluluğun yeni bir şekline kapılmış olur. Varlıksal anlamda, bu sonluluk şu demektir: İnsan kendi, kendine yaratılmış olamaz. Kendi kendine var olmamıştır. Dünyadaki varlığı, kendi iradesine bağlı olmadığı gibi kendisi de, transandans tarafından kendisine armağan edilmiştir. Yok, olmaması için, bu armağan edilme olayı süreklilik arz etmelidir. İnsan kendi içinde kaderine hükmedebilir, ölürken dahi caymayıp dayanabilir. Ama bunu kendi başına başaramaz aslında. Fakat kendisine yardım eden şey, dünyada var olan her türlü yardımdan farklıdır. Gördüğü transandantal yardım, insanın kendisi gibi olabilme olanağıyla dahi fark edilebilir. Kendi ayakları üzerinde durabilmesini dokunamadığı yalnızca özgürlüğü içinde hissedilebildiği, transandansın yardım eline borçludur (Jaspers, 2003, ss. 61-62).

Jaspers'in yukarıdaki ifadeleri sonucunda, ben bir varlık olarak mevcut olduğumu ve aşkınlığın bir armağanı olduğumu biliyorum. Varlığım bana hediye edilen bir özgürlüktür. Ben olmayabilirim veya irademi kullanarak var olma gücüm yoktur. Gerçekliğin kesinliğine işaret eden kavramlara delalet, düşünce ve en geniş anlamda inanç diyoruz. Bu anlamda gerçek inanç varlığın bir eylemidir. Bu eylemde aşkınlığın hakikati ile idrak edilir (Jaspers, 2003, s. 236). Bu durumda insanın özgürlüğü, insanın transandansın tek olan aracılığıyla kendi birliğini bulma çabasına büründüğünü ve bu şekilde bütün imkânların çekirdeği haline geldiğini görürüz (Jaspers, 2003, s. 66). Böylece Jaspers'e göre insan kendi içinde, dünyanın herhangi bir yerinde ulaşamadığı ve kanıtlanmasına imkânı olmayan bütün araştırmacı bilimden kaçan bir şey bulur. Bunları özgürlük ve onunla bağlantılı şeyler diye ifade eder. Bu anlamda insanın deneyimi; herhangi bir şeyi bilmek değil, bir şeyi yapmak olduğunu belirtir. Bu yüzden bu yolun da bizi tran-

sandansa götürdüğünü söyler (Jaspers, 2003, s. 59). Varlığım bana aşkın tarafından hediye edilen bir özgürlüktür. Özgürlük ise ahlak yasası ile ilişkilidir. Çünkü özgürlüğün kendisine pratik olarak bir gerçeklik sağlayan şey ahlak yasasıdır. Ahlak yasasının kendisi de insanı kendi içsel birliğine yönlendirir. Jaspers bu durumun insan için vazgeçilmez bir temel olduğunu şu şekilde ifade eder:

> Esas olan, özgürlüğünde varoluş olarak insanın, aşkınlık tarafından kendisine verilmiş olma olgusunu deneyimlemesidir. O zaman özgürlük tüm potansiyellerinin kalbinde yer alır ve aşkınlık yoluyla, bir olan aracılığıyla insanı kendi içsel birliğine yönlendirir (Jaspers, 1950, s. 71).

Ben bir fiili eylemi gerçekleştirdiğim zaman, aslında özgür olduğumun bilincine de varmış olurum. Bunu da bana özgürlüğümün Aşkın varlık tarafından verildiğini fark ettiğim anda gerçekleştiririm. Çünkü varlığımın kendisini, bana hediye edilen bir özgürlük olarak ele alırım. Bu şekilde düşündüğüm zaman, özgürlüğün kendisini, bütünsel olarak kendi kalbimde hissederek bağımsız bir şekilde karar vermiş oluyorum. Jaspers bu durumu başka bir şekilde şöyle ifade eder:

> Kendi kendimize karar verdiğimiz ve bir doğa kanununa otomatik bir biçimde bağlı olmadığımız, özgürlüğümüzün içindeyiz kendi kendimize değil, özgürlüğümüzün içinde kendimize hediye edildik biz. Ne yapmamız gerektiğini sevmiyorsak ve bilmiyorsak, özgürlüğümüzü zorla elde edemeyiz. Özgürce karar veriyorsak ve yaşamı anlamıyla dolu olarak kavrıyorsak, bizzat kendimize teşekkürü borçlu olmadığımızın bilincine varmışız demektir. Özgürlüğün zirvesinde, doğa yasalarına göre kaçınılmaz bir olayın dışarıdan bir zorlamasıyla değil, asla başka türlü istemeyen içsel bir kabul olarak görünür. Böylelikle özgürlüğümüzün içinde, özgürlüğün bize aşkın olan tarafından hediye edildiğinin bilincine varırız (Jaspers, 2021, s. 56).

Bundan dolayı özgürlük içinde kendimi hissettiğim durum; döndüğüm, içinde kendimi bulduğum ve yenilemek için belirlediğim temel noktadır. Bu benim aşkınlığım ve aynı zamanda dünyanın aşkınlığıdır. Olacağım bireysel var oluş (bizatihi-varlık), aşkınlıkla birlikte olduğumuz durumdur. Bu anlamda bireysel varoluştan kararlıysam aynı şekilde aşkınlıktan da ka-

rarlı olurum (Blackham, 2005, s. 64). Bu bağlamda Jaspers'e göre felsefenin her zaman görevi varoluşu benimsemek için temel insanlığı yaşamak, bunu da sadece aşkınlığı idrak etme yoluyla gerçekleştirebildiğimizi ifade eder. Varılan hedef insanın bağımsızlığını elde etmektir. Buna da sadece asıl varoluş diye nitelendirdiğimiz aşkınlıkla olan bağlılık ilişkisiyle varılabilir (Jaspers, 2003, s. 149). Jaspers, insanın bu özgür olma durumunu, insanın kendi özgür iradesi tarafından pratik olarak belirlediğini Kant'a atıf yaparak şu şekilde temellendirir:

> İnsan daha çok kendi kendinden sorumludur. O özgürlük adına özgürlükten vazgeçmesine karşın bu sorumluluktan kaçamaz. İnsan nasıl karar verdiğini, yol bulduğunu yalnız kendine borçludur. Bu yüzden Kant der ki. Özüne varılmayan bilgelik öyle olağanüstü bir varlıktır ki bize bir verdiği nesne ölçüsünde bizi yadsır da. Çünkü bilgelik kendi görkemliliği içinde, her zaman gözümüzün önünde dursaydı, dünyada gerektirici yetke olarak apaçık bulunsaydı, biz de onun istencinin oyuncakları olacaktık. Oysa o özgür olmamızı istiyordu (Jaspers, 2001, s. 86).

Bu yüzden Jaspers'in deyişiyle: "Varoluş Aşkın varlıkla kendi kendine verildiğini bilen ve onu gerekseyen bir özgürlüktür." Buradan şunu anlamamız gerekir, varoluşun kendisi Aşkın varlıkladır. Bu aynı zamanda varoluşun temelidir. Varoluş bireyseldir. Bu yüzden bireyin kendisi yerine başka biri geçemez (Jaspers, 2001, s. 346). Bu anlayışa göre, her insan benzersiz aynı zamanda tek olduğu sonucu çıkıyor. Bunu da göz önünde bulundurduğumuz zaman bütün insanların değerli olduğu görülür. Genel olarak bakıldığında bütün varoluşçu filozofların özelde de Jaspers'in insanı ön planda tutmasının temelinin de bu olduğu ifade edilir (Çiçek, 2008, s. 137). Bu anlamda dünyanın tutarsız olma durumu; var olan tüm kararlı dünya görüşlerinin başarısızlıkları, dünyadaki hedeflerin, plan ve uygulamalarının hedefe ulaşılmaması, mükemmele ulaştırılamaz oluş bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda bunlar aslında insanı sınıra götüren şeylerdir. Tam da bu sınır dediğimiz uçurumun noktasında Tanrı'nın farkına varırız (Jaspers, 2003, s. 34). Jaspers bu durumu *Felsefe Nedir* adlı eserinde daha açık bir şekilde şöyle ifade etmiştir:

> İnsan için özüne değin girilebilir olan yaşamı, bütün olanakları, bunlar arasında, çıkış yolu bulunmayan yıkıp yok etme durumlarını hep Tanrı vermiştir. Bundan dolayı her durum, bu duruma dayanarak güdükleşen insan özgürlüğü için, bir görevdir. Görev, yeterince belirlenebilen içkin bir mutluluk ereği değildir, Aşkın varlık dolayısıyla açıklığa kavuşmuştur. Bu biricik gerçeklik ve onda açıkça oluşan sevginin koşulsuzluğudur. Bu sevgi, kendi usundan dolayı, ne varsa sonsuz olarak kendine yakın görür ve dünyanın nesnel gerçeklikleri içinde aşkın varlığın simgelerini kavramayı becerir (Jaspers, 2001, s. 109).

Aslında Jaspers burada, sevginin yaratıcı yönüne ve sevgisizliğin yok edici yönüne benzer bir görüş öne sürmektedir. Bu anlamda Jaspers açısından aşkın varlığa ne kadar yakınsak o kadar iyidir, tersine ondan ne kadar uzaksak o kadar kötüdür (Çiçek, 2005, s. 109). Jaspers bu durumu Tanrı'nın genel ahlaki emirlerine yakınlık şeklinde ifade ederek şu şekilde açıklar:

> Tanrı'nın emirler: temel gerçekler eşsiz bir yalınlıkla on emir vasıtasıyla, Tanrı'nın emirleri olarak ifade edilmektedir. İyi ve kötü arasındaki fark "ya… ya da" ifadesinin mutlaklığı içinde tespit edilir. Peygamberler zamanından bu yana, komşu sevgisi teşvik edilir. Bu durum, şu sözle zirveye ulaşır: Komşunu, kendini sevdiğin kadar sev (Jaspers, 2003, s. 40).

Alıntıdan ifade edilenleri göz önünde bulundurduğumuzda Jaspers burada Kant'ın: "Bir sevgi ki duyuşun bağımlılığında istemede; insanın içini eriten duygudaşlıkta değil, eylemin ilkelerinde bulunur" (Kant, 2013, s. 15). Benzer bir görüş öne sürerek bu sevginin kendisini genel ahlaki bir emir olarak görüp kendimizi sevdiğimiz ölçüde komşumuzu sevmemiz gerektiğini vurgular.

Bundan dolayı Jaspers'e göre insan, kendini tanıyarak genel ahlaki emirleri kabul etmeye başlar. Bu genel ahlaki emirleri tanınması ve bu tür direktiflerin Tanrı'nın emirleri olarak görülmesi, Tanrı'nın varlığını ahlak alanına taşımıştır. Bu yüzden Jaspers açısından kişinin özgürlüğü içinde anlaşılan ahlaki yasaya uymanın ciddiyetini kabul etmesi, aynı zamanda bu özgürlük içinde tanrının sesini duymasıyla birleşir (Jaspers, 2011, s. 29). Jaspers bu noktada Kant gibi ödev duygusu olarak tanımladığı ahlaki emirleri bir zorunluluk olarak görüp bunu Aşkın varlık diye nitelendirdiği-

miz Tanrı'nın kendisine bağlar (Çiçek, 2008, s. 164). Jaspers bu durumun özgürlük ilişkisi içinde kabul gören ahlaki yasaya uymanın gerekliliği olduğunu şu şekilde temellendirir:

> Özgürlük içinde kabul edilmiş olan, genel ahlaki emre, yani on emre gösterilecek olan itaatin ciddiyeti, transandansa, tam da bu özgürlük vasıtasıyla kulak verilmesine bağlıdır (Jaspers, 2003, s. 67).

Jaspers'e göre genel geçerliliğe sahip ahlaki istekler, anlaşıldığında inandırıcıdır. Musa'nın getirdiği On Emir'den beri, bu istekler Tanrı'nın varlığının bir ifadesi olmuştur. Bununla birlikte bu ahlaki istekler Tanrı inancı olmaksızın da herkes tarafından uygulanabilecek eylemler olarak belirli sınırlar içinde bilinir ve yerine getirilebilir. Ancak özgürlük içinde bilinçli ve amaçlı ahlaki bir buyruk karşısında gösterilen itaatin önemi, aşkın bir varlığı dinlemekle bağlantılı olmayı bir görev haline getirir. Ve bu da tam anlamıyla özgürlük içinde gerçekleşir (Jaspers, 2001, s. 106). Bu yönüyle doğal olarak verilmiş şeylere yönelik bir irade eylemi doğa yasalarına değil; fakat ahlaki yasalara dayanan başka bir zorunluluğun farkındalığıyla birleşen, aşkın özgürlükten kaynaklanır (Jaspers, 1970, s. 169). Bu şekilde özgürlüğün kesinliği aynı zamanda tanrının varlığını ifade ediyorsa tam tersi olan durum da mümkün olmaktadır. Yani Tanrı'yı inkâr ettiğimiz zaman aslında özgürlüğü de inkâr etmiş oluruz (Jaspers, 2001, s. 58). Bu anlamda Tanrı'ya boyun eğmeyip Tanrı'nın yadsınmasıyla özürlülüğün yadsınması arasında sıkı bir ilişki mevcuttur (Jaspers, 2001, s. 85). Hatta Jaspers'e göre varoluş özgürlüğümüzdeki en büyük endişemiz, dünyanın kendisi değildir. Bu dünyada geçici gibi görünseler de ebedi olan karşılaşmalar gerçekleşir. Dünyadaki tüm sorumluluklar, insanlar arasındaki dayanışma ve diğer her şey, Tanrı ile varoluş arasındaki bağa aittir (Jaspers, 2011, s. 31). Bu yüzden aşkınlık, benim öz varlığımdaki güçtür. Gerçek anlamda özgür olduğum nokta, tam da aşkınlık sayesinde mümkündür. Onun en belirleyici ifadesi, benim özgürlüğüm aracılığıyla ses bulan dildir (Jaspers, 1971b, s. 80). Jaspers bu durumda insanın kendi özgürlüğünün bilincinde olmasının aynı zamanda ahlaki anlamda Tanrının var olma durumu olduğunu ifade eder. Çünkü insanın bazı ahlaki buyrukları kabul etmesi

ve bunların Tanrı tarafından verildiğini bilmesi aynı zamanda Tanrı'nın var olma koşulu olduğunu belirtir.

Jaspers'e göre insan kendi kendine yaratılmış olamaz. Dünyadaki varlığı kendisine Aşkın varlık tarafından verilmiştir. Bu yüzden ben bir varlık olarak aşkınlığın bir armağanı olduğumu biliyorum. Kendi kararım dolayısıyla var olmayı seçmedim. Varlığım bana aşkınlık tarafından hediye edilen bir özgürlük olduğunun bilincindeyim. Bu bağlamda düşündüğüm zaman, özgürlük içinde bilinçli ve amaçlı ahlaki bir buyruk karşısında gösterilen itaatin önemi, aşkın bir varlığı dinlemekle bağlantılı olmuş olur. Özgürlüğün kendisine pratik olarak bir gerçeklik sağlayan şey ise ahlak yasasıdır. Bu noktada aşkın varlığa ne kadar yakınsak o kadar iyidir, tersine ona ne kadar uzaksak o kadar kötüdür. Bu şekilde insanın, genel ahlaki emirleri bilmesi ve bu tür direktiflerin Tanrı'nın emirleri olarak görmesi, Tanrı'nın varlığını ahlak alanına taşımış olduğunu gösterir. Bundan dolayı bir şeyi bilmekle değil, bir şeyi yapmakla aşkın varlığa ulaşırız. Bu şekilde özgürlüğün var olması da aslında Tanrı'nın varlığını ifade eder. Aşkınlığı anlama ve ona yönelme durumunun gerçekleşmesi ancak şifrelerin bilinmesi ile gerçekleşir. Varoluşa ait şifrelerin bilinmesi onu Aşkın varlığa götürür.

4. Şifreler

Jaspers'e göre varoluş olarak Tanrı ile yani Aşkın varlıkla ilişki içindeyiz. Bu durum şey dediği şeylerin diliyle olur. Bu anlamda diller bu şey dediğimiz şeyleri şifre ve sembollere dönüştürür (Jaspers, 2021, s. 27). Jaspers bu durumu şu şekilde ifade eder:

> Varoluş olarak, Aşkın varlıkla-Tanrı'yla- bağlantılıyız, bu aşkın varlığa yaklaşma, kapalı yazılar (şifreler) ve simgelerle ortaya konan nesnelerin diliyle olur. Ne usumuz. Ne de dirimsel duyarlılığımız bu kapalı yazı varlığının gerçekliğini kavrayabilir. Tanrı'nın konu oluşu, bizim için ancak varoluş olarak gerçektir (Jaspers, 2001, s. 74).

Yukarda ifade edildiği gibi tüm varoluş, doğa, insanın kendisi ve özgürlük ile olan ilişkisinin hepsi transandansın şifreleri olabilir. Bu yüzden şifre olmayan bir şey mümkün değildir. İşte bu şekilde felsefi düşünme de

bir şifre okumadır. Tanrı ile ilgili her şey, birer kurgusal şifre okumadır. Fakat transandans asla ispat edilemez aksine ondan emin olabiliriz (Jaspers, 1971a, s. 23). Burada Tanrı'nın varlığını kanıtlayamaz, sadece şifreler ile hissedebiliriz. Jaspers Tanrı ile şifre ilişkisini bir takım maddeler halinde şu şekilde ifade eder:

> Birincisi: Biz Tanrının beden oluşundan ve her türlü aşkınlıktan (fiziküstü) vazgeçmeliyiz. O asla zaman ve mekândaki belirli bir sima ile özdeşleştirilemez. O var olan her şey için tanrısal olan içkin aşkınlığın içinde yitmiştir. İkincisi: Bedeni mevcudiyetin yerine bize -önceden bilemeyiz hangi, ne zaman ve nasıl- seslenecek olan aşkınlığın bizi sarsan ve tutabilecek olan şifrelerini işitmeliyiz. Şifrelerin dili canlıdır, bedenlidir, aşkınlık değildir. Üçüncüsü: Şifreler çok türlüdür. Onları mal etmenin ya da reddetmenin imkânlarıdır. Yakın oluşun, ya da uzak oluşun imkânları. Onlarla alış-veriş şifrelerin birbirleriyle, birbirine karşı çarpışmasını gerektirir. Çok anlamlı şifrelerin kesin olmayışı bir inançla tanımanın, inançla bilişin zemininin yerini alır (Jaspers, 1995, ss. 143-144).

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi Tanrı yani aşkınlığın kendisi, zaman ve mekânın içinde belirli bir suret ile karşılaştırılmaz. O var olan her şeyin sebebidir. Onu sadece şifrelerin dili ile bulabiliriz. Çünkü şifrelerin dili canlıdır. Şifreler sabit değildir. Bu şekilde şifreler inanç temelli bir farkındalığa kapı aralamış olur. Yani şifreler bilginin değil ahlaki olarak pratik inanmanın konusudur.

Bu anlamda şifreler belirli bir bilinç seviyesindeki işlevlerine göre ayrıştırılmalıdır. Başka bir ifadeyle, bir şifrenin belirleyici metafiziksel ve varoluşsal anlamı, onun tarihsel olarak verili olmasından ziyade, aşkın bir öznenin ahlaki ve estetik yönlerini şekillendirdiği ölçüde aşkınlığa aracı olma niteliğinde yatar (Olson, 1979, s. 129). Bu noktada bir şifrenin anlamlı olmasının şartı; onun nasıl nitelendirildiği, yorumlandığı ve yaşam pratiği olarak nasıl şekillendirildiğiyle ilişkilidir.

Bu bağlamda Jaspers'e göre Tanrı'ya en büyük ihaneti kilise yapmıştır. Çünkü kilise Tanrı'yı gökyüzünden indirip kiliseye hapsetmektedir (Akgün, 2012, s. 27). İşte bu şekilde aşkınlık hiçbir analoji ve sembol değildir. Aşkınlık (Transendans) resimlere tasvir edilip hapsedilirse, artık aşkınlık

olmaktan kalkar. Biz onun dilini sadece şifreler ile anlarız. Bu felsefe yapmanın gerçeğidir. Transendans, bu şifrelerin öte yanında bulunur (Jaspers, 1995, s. 134). Bu yüzden insanın, sonsuz olmayan yanı ve sınırlı olduğunun farkına varması durumu; ölüm, acı, suçluluk, savaş vb. olayların deneyimi veya varoluşa ait şifrelerin bilinmesi, onu Aşkın varlığa götürecektir (Çelebi, 2017, s. 117). Bu çeşitli olayların deneyiminde insan, köklü sorularla dünyanın kargaşasını ve kendi güçsüzlüğünü fark eder. Uçurumun sınırında özgür olmayı, kurtuluşu arar. En yüksek ereklerini kendi bilincine vardığı zamanı çizer. Bu şekilde insan koşulsuzluğunu ancak kendi özvarlığının bilincinde ve aşkınlığın açıklığında öğrenir (Jaspers, 2001, s. 132). Hatta Jaspers'e göre bu uçurumun sınırında gerçek ve gerçek olmayan başarısızlığın da açıklanması gerekir. Gerçek olmayan başarısızlık, her şeyin sonunu beklemektir. Aksine gerçek başarısızlık, yok olacağını bile bile cesaretli bir şekilde varoluşunu devam ettirmektir. Bu gerçek başarısızlığın kendisini, sonsuzlaşma ve varlığın şifreleri olarak görebiliriz (Jaspers, 1971a, s. 23). Bu anlamda insanın dünyadaki konumu, aslında ona fedakârlık yapmasını zorunlu kılar. Bu fedakârlık insanın şifreler ve mecazlar yoluyla tanrıya gitmesidir. Bu şekilde kendini bulmasını sağlayan yol vasıtasıyla, bu şifre ve mecazları bulması insanın en temel görevlerinden biridir (Jaspers, 2003, s. 123). İnsanın; sonlu olması, belirli sınır durumlarını yaşaması ve varoluşa ait şifreleri bilmesi onu Aşkın varlığın kendisine götürür. Bu şekilde insan, sonlu olduğunu bilmesine rağmen varoluşsal olarak mücadele etme yetisini kaybetmemelidir. İnsanı bu mücadeleye zorlayan şey, şifreler yoluyla Tanrıya ulaşma arzusudur.

Fakat şu noktayı gözden kaçırmamak gerekir, insanların, Aşkın varlığı dile getirmek ve düşünmek için kullandıkları farklı tasarımlar, düşünceler ve betimlemeler hiçbir zaman ona tam olarak karşılık gelmezler (Reyhani, 2001: s. 3). Bu yüzden bütün akılsal sistemler şifrelerin ağını alıp kavrayamaz. Hiçbir diyalektik durum, onların çabalarını bir bakışta göremez. Fakat sadece felsefe yapmak şifreleri meydana getirir (Jaspers, 1995, s. 144). Biz Aşkın varlığı sadece şifrelerle anlarız bu felsefe yapmanın temelidir. Çünkü felsefi düşünmenin kendisi bir şifre okumadır.

Bu şekilde felsefi düşünce yardımıyla ve onun vasıtasıyla asıl varlık olan aşkınlıktan emin olurum. Eğer bu şifreleri felsefi olarak görüp göz önünde bulundurursam bu şekilde bunları anlaşılır kılabilirim. Sonsuz olanı, bulunduğum zamana bağlı olmadan benimsersem özgürlüğüm yoluyla yani özgürlüğümün kökeninde Aşkın varlığa yakınlaşır ve ona dokunmaya çalışırım (Jaspers, 2021, s. 110). Şifrelerin felsefi yolla çözümlenmesi ve bunların anlamlı kılınması, ahlaki olarak özgürlüğümün temelinde Aşkın varlığa ulaşma imkânımdır. Bu anlamda Jaspers'e göre aşkınlığı ancak şifrelerle anlayabilir ve hissedebiliriz.

Sonuç

Araştırmamız sırasında insanların inanç temelinde sahip oldukları ahlaki birlik, birbirlerine duydukları bağlılık ve aralarındaki iletişim sayesinde gerçekleşir. Jaspers'in, burada ahlak ile varoluşsal iletişimi birbirine bağlı iki alan olarak ele alması, onun varoluşsal iletişim bağlamında sevgiyi insan açısından temel ve vazgeçilmez bir değer olarak konumlandırdığını göstermektedir. Bu anlamda varoluşsal iletişimde sevginin kendisinde, iyileştirme ve ahlaki olarak iyilik olduğu vurgulanmıştır. Çünkü sevgi varlıkların kökenine karşı güven inşa eder. Jaspers burada sevginin kendisini bir eğilim olarak değil, insanın yapması gereken ahlaki bir eylem olarak görmüştür. Bu noktada ahlakın anlaşılması için varoluşsal iletişimde sevgi ihtiyacının olması Jaspers düşüncesinin, felsefe tarihine getirdiği özgün yeniliklerinden biri olarak görülmektedir. O bu anlamda "sevgi dolu mücadele" kavramını getirmiştir.

Çalışmada ahlak ve özgürlüğün birbiriyle ilişkili iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanın bütün olarak varoluşa açık olması ve Aşkın varlıkla bağlantılı olması insanın özgür bir varlık olduğunu gösterir. Bu nedenle insanın kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin koşulu, aşkın olanın birlikteliğiyle mümkündür. Böylece insanın ahlaki amacı aşkın olana ulaşma özgürlüğünde yatar. Çünkü aşkın olanın kendisi; içimizdeki sevgi olup, vicdan olarak konuşan aklımızdır. Burada aşkınlık, özgürlük ile ahlak arasında temelden bir ilişki mevcut olmaktadır. Bu bağlamda düşündüğümüz zaman, özgürlük içinde bilinçli ve amaçlı ahlaki bir buyruk karşısında

gösterilen itaatin önemi, Aşkın varlığı dinlemekle bağlantılı olmayı bir görev haline getirir.

Bu noktada Aşkın varlığa ne kadar yakınsak o kadar iyi, tersine ona ne kadar uzaksak o kadar kötü sonucuna ulaşılmış olur. Bu şekilde insanın, genel ahlaki emirleri bilmesi ve bu tür direktiflerin Tanrı'nın emirleri olarak görmesi, Tanrı'nın varlığını ahlak alanına taşımış olduğunu gösterir. Bundan dolayı bir şeyi bilmekle değil, bir şeyi yapmakla Aşkın varlığa ulaşırız. Bu şekilde özgürlüğün var olması da aslında Tanrı'nın var olduğunu göstermiş olur.

Çalışmanın bir diğer önemli sorusu *Aşkın varlığa nasıl ulaşılır,* sorusudur. Bu aynı zamanda *özgürlüğün ve ahlakın nasıl olanaklı olacak* sorusuyla eşdeğerdir. Varoluşa ait şifrelerin bilinmesi onu Aşkın varlığa götürür. Varoluş olarak Tanrı ile yani Aşkın varlıkla ilişki içindeyiz. Bu durum şey dediği şeylerin diliyle olur. Bu anlamda diller bu şey dediğimiz şeyleri şifre ve sembollere dönüştürür. Tanrı'yı sadece şifrelerin dili ile bulabiliriz. Çünkü şifrelerin dili canlıdır. Şifreler sabit değildir. Bu şekilde şifreler inanç temelli bir farkındalığa kapı aralamış olur. Bu durumda şifrelerin kendisi bilginin değil, ahlaki olarak pratik inanmanın konusudur. Böylece tüm varoluş, doğa, insanın kendisi ve ahlaki olarak özgürlük ile olan ilişkisinin tümü transandansın şifreleridir.

Kaynakça

Akgün, T. (2012). Karl Jaspers'de imanın felsefi temelleri. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (26), 5–30.

Alessiato, E. (2011). Human being, world, and philosophy in Karl Jaspers. *Humana Mente: Journal of Philosophical Studies*, (18), 69–86.

Blackham, H. J. (2005). *Altı varoluşçu düşünür* (E. Uşşaklı, Çev.). Dost Kitabevi Yayınları.

Burch, R. (2022). On cheerfulness and seriousness in Nietzsche and Jaspers. *Existenz, 15*(2), 65–72.

Cevizci, A. (2009). *Felsefe tarihi*. Say Yayınları.

Çiçek, H. (2005). İki sevgi filozofu: Mevlana ve Jaspers. *Felsefe Dünyası*, (42), 103–112.

Çiçek, H. (2008). *Karl Jaspers'in siyaset felsefesi*. Dergâh Yayınları.

Erdem, H. (2007). *Karl Jaspers felsefesinde hakikat, iletişim ve siyaset*. Ebabil Yayıncılık.

Ghaemi, S. N. (2011). Karl Jaspers: Philosophical faith of a scientist. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 53–64) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1

Górniak-Kocikowska, K. (2011). The factor of listening in Karl Jaspers' philosophy of communication. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 419–434) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1_34

Hayashida, S. (2011). Philosophical faith, periechontology, and philosophical ethics. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 227–234) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1_20

Jaspers, K. (1950). *The perennial scope of philosophy*. Routledge & K. Paul. https://www.bard.edu/library/pdfs/archives/Jaspers-Perennial_Scope_of_Philosphy.pdf.

Jaspers, K. (1952). *Tragedy is not enough* (H. A. T. Reiche, H. T. Moore, & K. W. Deutsch, Trans.). Victor Gollancz. (Özgün eser 1952'de yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (1953). *The origin and goal of history*. Routledge.

Jaspers, K. (1969). *Philosophy: Vol. 1* (E. B. Ashton, Çev.). University of Chicago Press.

Jaspers, K. (1970). *Philosophy: Vol. 2* (E. B. Ashton, Çev.). University of Chicago Press.

Jaspers, K. (1971a). *Philosophy: Vol. 3* (E. B. Ashton, Çev.). University of Chicago Press.

Jaspers, K. (1971b). *Philosophy of existence* (Vol. 1010). University of Pennsylvania Press.

Jaspers, K. (1971c). *Felsefeye giriş* (M. Akalın, Çev.). Dergâh Yayınları. (Özgün eser 1950'de yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (1995). *Felsefi düşünüşün küçük okulu* (S. Umran, Çev.). Birleşik Yayıncılık. (Özgün eser 1965'te yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (2001). *Felsefe nedir* (İ. Z. Eyüboğlu, Çev.). Say Yayınları. (Özgün eser 1968'de yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (2003). *Felsefi inanç* (A. Kanat, Çev.). İlya Yayınevi. (Özgün eser 1962'de yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (2015). *Suçluluk sorunu: Almanya'nın siyasal sorumluluğu üzerine* (A. E. Zeybekoğlu, Çev.). İthaki Yayınları. (Özgün eser 1946'da yayımlanmıştır)

Jaspers, K. (2021). *Felsefe konuşmaları: Felsefeye giriş* (A. Aliy, Çev.). Pinhan Yayıncılık. (Özgün eser 1950'de yayımlanmıştır)

Kaufman, W. (1964). *Dostoyevski'den Sartre'a varoluşçuluk* (A. Göktürk, Çev.). De Yayınevi.

Kant, I. (2013). *Ahlak metafiziğinin temellendirilmesi* (İ. Kuçuradi, Çev.). Türkiye Felsefe Kurumu. (Özgün eser 1785'te yayımlanmıştır)

Olson, A. M. (1979). *Transcendence and hermeneutics: An interpretation of the philosophy of Karl Jaspers*. M. Nijhoff. https://doi.org/10.1007/978-94-009-9270-2

Olson, A. M. (2011). Philosophical faith and its ambiguities. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 77–97) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1_8

Onebunne, J. I. (2018). Freedom and will power in the philosophy of Karl Jaspers: Implications on contemporary Nigeria. *Nnamdi Azikiwe Journal of Philosophy, 11*(1).

Örnek, Y. M. (2020). *Mektuplardaki felsefe: Arendt-Jaspers-Heidegger*. Ayrıntı Yayınları.

Reyhani, N. (2001). Şifre kavramı ışığında Karl Jaspers'de felsefi inanç. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 1-18.

Rousseau, J.-J. (2012). *Toplum sözleşmesi* (V. Günyol, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Özgün eser 1762'de yayımlanmıştır)

Salamun, K. (1988). Moral implications of Karl Jaspers' existentialism. *Philosophy and Phenomenological Research, 49*(2), 317–323. https://doi.org/10.2307/2107979

Tymieniecka, A. T. (2010). Two dimensions of human being in Karl Jaspers' philosophy–existence and hermeneutics. *Phenomenology and existentialism in the twentieth century: Book III. Heralding the new enlightenment* (ss. 221–227) içinde. https://doi.org/10.1007/978-90-481-3785-5

Walters, G. J. (2011). Philosophical faith and the foundering of truth in time. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 269–286) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1_23

Wildermuth, A. (2011). Thinking from the origin: Critical and personal remarks on Jaspers' philosophy of philosophizing. *Philosophical faith and the future of humanity* (ss. 159–164) içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2223-1_14

Declarations

Author Contributions

This is a single-authored study; all stages of the work were conducted by the author.

Conflict of Interest

The author, declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this article.

Ethics Statement

This study has been conducted in accordance with the principles of research and publication ethics. No ethical approval was required as the study does not involve human participants, data collection, or experimental procedures.

Funding

This research received no external funding.